

รายงานผลงานเรื่องเติมการทดลองที่สิ้นสุดงบประมาณ 2556

1. ชุดโครงการวิจัย : วิจัยและพัฒนาระบบการปลูกพืชอย่างยั่งยืน
2. โครงการวิจัย : วิจัยและพัฒนาระบบการปลูกพืชอย่างยั่งยืนในพื้นที่เสี่ยงภัย
กิจกรรม : วิจัยและพัฒนาระบบการผลิตพืชอย่างยั่งยืนในพื้นที่ชุ่มน้ำภาคใต้ตอนล่าง
กิจกรรมย่อย (ถ้ามี) : การทดสอบและพัฒนาระบบการผลิตพืชชุ่มน้ำในภาคใต้ตอนล่าง
3. ชื่อการทดลอง (ภาษาไทย) : การศึกษาสำรวจข้อมูลการผลิตหลุมพีในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส
ชื่อการทดลอง (ภาษาอังกฤษ) : Study and Survey Water Plam (*Eleiodoxa conferta*) Production
Data in Narathiwat Province
4. คณะผู้ดำเนินงาน
หัวหน้าการทดลอง : นางสาววิภาลัย พุดจันทิก ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรรือเสาะ
ผู้ร่วมงาน : นายวิจิต ตรีพันธ์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรรือเสาะ

5. บทคัดย่อ

การศึกษาสำรวจข้อมูลการผลิตหลุมพีในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อให้ได้องค์ความรู้ด้านการผลิตหลุมพี 2) ศึกษาวิธีการผลิตหลุมพี 3) เพื่ออนุรักษ์หลุมพีในจังหวัดนราธิวาส โดยดำเนินการสำรวจหลุมพีในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ในพื้นที่ 3 อำเภอ คือ อำเภอสุไหงโกกลก อำเภोजะแนะ และอำเภอสุไหงปาดี ผลการสำรวจหลุมพีในพื้นที่จังหวัดนราธิวาสพบว่ามีแหล่งหลุมพีธรรมชาติจำนวน 5 แหล่ง ซึ่งในอำเภอสุไหงโกกลกพบ 3 แหล่ง อำเภอสุไหงปาดี และอำเภोजะแนะ พบอำเภอละ 1 แหล่ง พบบริเวณพื้นที่ดินป่าพรุ ริมขอบคูน้ำ ริมคลอง หลุมพีมีลักษณะเด่นคือ ใบประกอบรูปขนนก ออกเวียนสลับตามต้น ก้านใบมีหนามแหลมเป็นกระจุกทั่วทั้งก้าน ใบยาว 200-350 เซนติเมตร แต่ละใบมีใบย่อยเรียวยาว ปลายใบแหลม ยาว 30-100 เซนติเมตร ดอกเพศผู้และเพศเมียมีขนาดเล็กสีแดง ออกเป็นช่อแยกแขนงที่ปลายลำ ยาว 50-100 ซม. มีกาบหุ้มช่อหลายกาบ ผลสีน้ำตาลแดง เนื้อของผลมีรสเปรี้ยว ลักษณะเป็นทะเลลาย คล้ายสละ ผลรูปไข่กลับ ปลายตัด กว้าง ยาวประมาณ 2.5 ซม. เปลือกเป็นเกล็ดเล็กๆ เรียงเกยทับกัน

6. คำนำ

หลุมพี มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Eleiodoxa conferta* (Griff.) Burr. เป็นพืชตระกูลปาล์ม เป็นพืชท้องถิ่นในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบในประเทศไทย มาเลเซีย เกาะบอร์เนียว และหมู่เกาะสุมาตรา (<http://en.wikipedia.org/wiki/Eleiodoxa>) เป็นพืชประจำถิ่นในภาคใต้ของประเทศไทย โดยเฉพาะที่จังหวัด

นราธิวาส ในป่าฮาลา-บาลา และพรุโต๊ะแดง (<http://www.dailynews.co.th/Content/agriculture/191062>) มีอยู่กระจุกกระจายทั่วไปตามบริเวณแหล่งน้ำลำธารพื้นที่ชุ่มน้ำป่าพรุ มีความสัมพันธ์กับระบบนิเวศในพื้นที่ชุ่มน้ำป่าพรุอย่างเหนียวแน่น เจริญเติบโตได้ดีในที่ร่มเงาและมีน้ำขังตลอดปี ลักษณะของต้นหลุมพืออกเป็นกอใหญ่ แต่แต่ละต้นออกผลครั้งเดียวแล้วตาย ต้นอื่นซึ่งเป็นหน่อในกอเดียวกันจะออกผลหมุนเวียนกันต่อไป ทำให้พื้นที่ยึดครองของหลุมพืขยายกว้างขึ้นตลอด สามารถเก็บความชื้นและน้ำไว้ได้ ซึ่งเอื้อต่อการดำรงชีวิตของพืชและสัตว์ชนิดอื่นๆในป่าพรุ ที่ผูกพันเป็นห่วงโซ่อาหาร เกิดผลดีต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมโดยรวม อันเป็นปัจจัยหลักในการดำรงชีวิตของชุมชนรอบป่าพรุ เป็นแหล่งของทรัพยากรและผลผลิตธรรมชาติที่มนุษย์เข้าไปเก็บเกี่ยวใช้ประโยชน์ (<http://th.wikipedia.org/wiki/หลุมพื>)

ดังนั้นการศึกษาข้อมูลด้านการผลิตหลุมพืในพื้นที่จังหวัดนราธิวาสจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่เป็นประโยชน์กับเกษตรกรและผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

7. วิธีดำเนินการ

อุปกรณ์

- เครื่องวัดพิกัด GPS
- กล้องถ่ายรูป
- แบบฟอร์มบันทึก

วิธีการ

ดำเนินการสำรวจแหล่งหลุมพืตามธรรมชาติในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส โดยใช้เครื่องมือวัดพิกัดพื้นที่ (GPS) ในการบันทึกข้อมูลพื้นที่แหล่งที่พบ และทำการเก็บบันทึกข้อมูลการผลิตต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- ข้อมูลปริมาณการผลิต
- ข้อมูลด้านอนุกรมวิธาน และสภาพแวดล้อมในพื้นที่ปลูก
- ข้อมูลด้านการดูแลจัดการ
- ข้อมูลเรื่องวิธีการจัดจำหน่าย และข้อมูลด้านการตลาด

เวลาและสถานที่

ตุลาคม 2555- กันยายน 2556 สถานที่ทำการทดลองพื้นที่อำเภอสุไหงปาตี อำเภอสุไหงโกลก และอำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส

8. ผลการทดลองและวิจารณ์

ดำเนินการสำรวจแหล่งหลุมพีตามธรรมชาติในพื้นที่จังหวัดนราธิวาสจำนวน 3 อำเภอคือ อำเภอสุไหงโกลก อำเภอจะนะ และอำเภอสุไหงปาดี (ตารางที่ 1) พบลักษณะประจำพันธุ์ ดังนี้

ลักษณะประจำพันธุ์

ลักษณะลำต้น : เป็นปาล์มลำต้นสั้น ไม่สามารถมองเห็นลำต้นได้ชัดเจน แตกหน่อเป็นกอใหญ่ออกดอกผลแล้วตาย

ใบ : ใบประกอบรูปขนนก ออกเวียนสลับตามต้น ก้านใบเป็นกาบหุ้มมีหนาม ใบยาว 200-350 เซนติเมตร แต่ละใบมีใบย่อยเรียวยาว ปลายใบแหลม ยาว 30-100 เซนติเมตร

ดอก : ดอกเล็กสีแดง ออกเป็นช่อแยกแขนงที่ปลายลำ ยาว 50-100 ซม. มีกาบหุ้มช่อหลายกาบ

ผล : มีลักษณะเป็นทะลาย ผลรูปไข่กลับ ปลายตัด กว้าง ยาวประมาณ 2.5 ซม. เปลือกเป็นเกล็ดเล็กๆ เรียงเกยทับกัน มีรสเปรี้ยว

การกระจายพันธุ์

เจริญเติบโตได้ดีในที่ลุ่มมีน้ำขัง ป่าพรุ อากาศแบบร้อนชื้น ฝนตกชุก จึงเหมาะกับสภาพพื้นที่ของภาคใต้

การขยายพันธุ์

การขยายพันธุ์ส่วนใหญ่โดยการแตกหน่อจากรากเหง้าของต้นเดิม และบางครั้งพบการขยายพันธุ์จากเมล็ด

ด้านนิเวศวิทยา

จากการสำรวจพบแหล่งหลุมพีในพื้นที่จังหวัดนราธิวาสจำนวน 4 แหล่ง พบหลุมพีอยู่ในพื้นที่ป่าพรุประโยชน์

ประชาชนนิยมนำผลอ่อนของหลุมพี ซึ่งมีรสฝาดเปรี้ยวมาประกอบอาหารประเภทแกงส้ม ผลดิบใส่ น้ำพริกแทนมะนาว หรือมะขาม ผลสุกรับประทานเป็นผลไม้ได้ ทั้งกินผลสุกและนำมาดอง ก้านใบเอาหนามออก ทูบพอแตก ตากแดดจะมีความเหนียว ใช้ทำเชือก ผลสุกใช้ผสมตัวยากแก้ไข้มาลาเรีย คั้นน้ำผสมกับเกลือและน้ำตาล จิบกินแก้ไข้ทับระดู (<http://www.dailynews.co.th/Content/agriculture/191062>)

9. สรุปผลการทดลองและข้อเสนอแนะ

การสำรวจหลุมพีในพื้นที่จังหวัดนราธิวาสพบว่า มีแหล่งหลุมพีธรรมชาติจำนวน 4 แหล่ง ซึ่งอำเภอสุไหงปาดี พบ 2 แหล่ง ในตำบลปะลูลู ส่วนอำเภอสุไหงโกลก และอำเภอจะนะ พบอำเภอละ 1 แหล่ง ในตำบลโฆษิต และตำบลดุขงญอ ตามลำดับ

ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมด้านคุณค่าทางโภชนาการอาหารจากหลุมพีและเพิ่มมูลค่าของหลุมพีต่อไปในอนาคต

10. การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

นักวิชาการเกษตร นักศึกษา นักวิชาการส่งเสริมและผู้สนใจใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการวิจัยพัฒนาหลุมพีต่อไปในอนาคต

11. คำขอบคุณ (ถ้ามี) –

12. เอกสารอ้างอิง

<http://en.wikipedia.org/wiki/Eleiodoxa> เข้าถึงเมื่อ 9 ธันวาคม 2556

<http://th.wikipedia.org/wiki/หลุมพี> เข้าถึงเมื่อ 9 ธันวาคม 2556

<http://www.dailynews.co.th/Content/agriculture/191062> เข้าถึงเมื่อ 9 ธันวาคม 2556

13. ภาคผนวก -

ตารางที่ 1 ข้อมูลการสำรวจแหล่งหลุมพีธีธรรมชาติในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส

สถานที่เก็บ	พิกัดตำแหน่ง (GPS)	สภาพพื้นที่เก็บ	ลักษณะใบ	ลักษณะดอก	ลักษณะผล
1. หมู่ 3 ต.ดุซงญอ อ.จะแนะ	X 0797422 Y 0681878 Z 39	ที่ดินป่าพรุ	ใบประกอบรูปขนนก ก้านใบเป็นกาบหุ้มมีหนาม ปลายใบแหลม	ออกเป็นช่อตามซอกใบ มี ดอกย่อยจำนวนมาก	มีสีน้ำตาลปนส้ม ผลรูปไข่กลับ ออกเป็นกลุ่มแน่น เปลือกผลเป็น เกล็ดเล็กๆเรียงเกยทับกัน
2. หมู่ 6 ต.ปะลูลู อ.สุไหงปาดี	X 0824234 Y 0672099 Z 29	ที่ดินป่าพรุ	ใบประกอบรูปขนนก ก้านใบเป็นกาบหุ้มมีหนาม ปลายใบแหลม	ออกเป็นช่อตามซอกใบ มี ดอกย่อยจำนวนมาก	มีสีน้ำตาลปนส้ม ผลรูปไข่กลับ ออกเป็นกลุ่มแน่น เปลือกผลเป็น เกล็ดเล็กๆเรียงเกยทับกัน
3. หมู่ 2 ต.บูโยะ อ.สุไหงโกลก	X 0170414 Y 0683491 Z 19	ที่ดินป่าพรุ	ใบประกอบรูปขนนก ก้านใบเป็นกาบหุ้มมีหนาม ปลายใบแหลม	ออกเป็นช่อตามซอกใบ มี ดอกย่อยจำนวนมาก	มีสีน้ำตาลปนส้ม ผลรูปไข่กลับ ออกเป็นกลุ่มแน่น เปลือกผลเป็น เกล็ดเล็กๆเรียงเกยทับกัน
5. หมู่ 5 ต.โฆษิต อ.สุไหงโกลก	X 0170415 Y 0683487 Z 16	ที่ดินป่าพรุ	ใบประกอบรูปขนนก สีเขียว ก้านใบเป็นกาบหุ้มมีหนาม ปลายใบแหลม	ออกเป็นช่อตามซอกใบ มี ดอกย่อยจำนวนมาก	มีสีน้ำตาลปนส้ม ผลรูปไข่กลับ ออกเป็นกลุ่มแน่น เปลือกผลเป็น เกล็ดเล็กๆเรียงเกยทับกัน